

УДК 811.112.5'367.625.43'367.622+164.2

ББК 81.2Нід-2

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІЄПРИКМЕТНИКІВ У СКЛАДІ ІМЕННИХ ГРУП ІЗ НЕВИЗНАЧЕНОЮ РЕФЕРЕНЦІЄЮ (НА МАТЕРІАЛІ НІДЕРЛАНДСЬКОЇ МОВИ)

РОДЮК М. В.

Київський національний лінгвістичний університет

У статті проаналізовано особливості функціонування дієприкметників теперішнього і минулого часу в складі іменних груп із невизначеною референцією на матеріалі сучасної нідерландської мови. Установлено кореляцію між референтним статусом іменної групи, видом актуалізатора, який їй передує, семантикою дієприкметника, його морфологічними характеристиками і походженням від дієслів різних структурно-семантичних класів. Основну увагу в статті зосереджено на дослідженні іменних груп, які займають у реченні позицію предиката.

Ключові слова: дієприкметник, іменна група, предикат, референція, семантика.

The paper deals with the functions of present and past participles which are used in non referring nominal phrases represented in modern Dutch texts. The main objective lies in detecting the correlation between a referential status of a nominal phrase, the type of a referential aid, preceding it, the semantics of a participle, its morphological characteristics and its derivation from verbs of different structural and semantic classes. The focus is made on the nominal phrases which perform the role of a predicate.

Key words: participle, nominal phrase, predicate, reference, semantics.

Упродовж тривалого часу одиницю мови визначали як елемент системи, нерозкладний у рамках певного рівня членування тексту і протиставлений іншим одиницям у підсистемі мови, відповідній цьому рівню [2, с. 34]. Однак уже в руслі структуралізму вчені звернули увагу на необхідність вивчення механізмів актуалізації, під якою розуміли “втілення слів у дійсність” і, таким чином, їхній “перехід із мови у мовлення” [2, с. 43]. Досі залишається актуальною проблема співвідношення мовних одиниць, зокрема іменників і дієприкметників, з об'єктами позамовної дійсності. Процес актуалізації, тобто введення до складу висловлювання мовної одиниці та її співвіднесення тим чи іншим способом із дійсністю, отримав у лінгвістиці назву референції. У науковий обіг цей термін ввели Дж. С. Мілль і Г. Фреге, які в своїх працях виокремлювали поняття “значення” і “референція” [7, с. 96; 8, с. 32]. Вагомий внесок у розвиток лінгвістичної теорії референції зробили Н. Д. Арутюнова та О. В. Падучева. Дослідники наголошують на тому, що для правильного розуміння механізмів референції необхідно враховувати як прагматику, так і семантику висловлювання. Як мовець, так і слухач при продукуванні висловлювання і його сприйнятті спираються на лексичне значення мовних одиниць, котрі в акті референції, залежно від прагматичних намірів мовця, отримують своє конкретне, референтне значення, тобто “прив’язку” до окремо взятого предмета або явища позамовної дійсності [1; 2; 3; 4]. Варто зазначити, що у більшості наукових праць, присвячених проблемам референції, аналізують уживання займенників, власних і загальних іменників [3; 4; 5; 6].

Метою статті є вивчення особливостей функціонування дієприкметників теперішнього і минулого часу у складі іменних груп із невизначеною референцією на матеріалі нідерландської мови. Іменна група складається із загального імені й актуалізатора. Нідерландська мова

належить до артиклевих мов, тому найпоширенішим видом актуалізатора є означені й неозначені артиклі *de, het, een*. Поєднання загального імені й актуалізатора утворює актуалізовану іменну групу з певним референтним статусом. Іменні групи можуть бути референтними і нереферентними. Референтні іменні групи індивідуалізують об'єкт або певну сукупність об'єктів, яка мислиться як одне ціле. На відміну від них, нереферентні іменні групи не індивідуалізують об'єкт, вони вказують на те, що він є типовим представником певної сукупності об'єктів. За визначенням О. М. Селіверстової, об'єкт, позначуваний нереферентною іменною групою, залишається “не вибраним” із сукупності подібних об'єктів [5, с. 85].

Поставлені у статті завдання зумовлені метою її написання і полягають у виявленні кореляції між референтним статусом іменної групи, видом актуалізатора, який їй передує, семантикою дієприкметника, його морфологічними характеристиками і походженням від дієслів різних структурно-семантичних класів. Виконання цих завдань зумовило застосування методів контекстуального і дистрибутивного аналізу. Для ілюстрації теоретичних положень роботи використано приклади, дібрані автором особисто з художніх творів сучасних нідерландських авторів.

На відміну від іменних груп, які виконують у реченні роль суб'єкта, об'єкта або обставини, предикатні іменні групи не співвідносяться з жодними позамовними об'єктами, іншими словами, мають невизначений референт. Їхня основна функція полягає у вираженні ознаки. Такі іменні групи найчастіше вводяться дієсловами *zijn* “бути”, *worden* “ставати” і *vinden* “знаходити, вважати”:

(1) *Hij is een gewaardeerd vertaler...* “Він шанований перекладач...” [21];

(2) *De onschuldige aanhang van Mohammad werd een gewapende militie.* “Невинний супровід Мухаммеда став озброєним ополченням” [10];

(3) *Op een dinsdag ging de kroeg weer open en stond de zoon op vaders plaats – een boom van een kerel. De vaste jongens vonden het een ontroerend tafereel.* “У вівторок бар знову відчинився, і син встав на місце батька, – здоровий хлопчисько. Для завсідників це була зворушлива сцена” [13].

До складу предикатних іменних груп можуть входити дієприкметники як минулого (1–2), так і теперішнього часу (3). Кваліфікативна функція знаходить своє вираження в ряді граматичних і семантичних особливостей складових частин таких іменних груп. Зокрема, вони майже завжди вживаються з неозначеним артиклем, оскільки іменник, який формує їхнє ядро, має на меті не вказати на певний об'єкт позамовної дійсності, а передусім описати його. Закономірно, що і дієприкметники, які входять до складу таких утворень, наближаються за значенням до мовних одиниць, головною функцією яких є номінація ознаки, – до прикметників.

Актуалізація ознакової семантики в предикатній іменній групі уможливорює її використання у функції засобу кваліфікативної номінації. У прикладі (4) щастя названо зарядженим револьвером, який будь-якої миті може вистрілити, і всьому настане кінець. У висловленні (5) головний герой інтерпретує ситуацію, у якій нічого більше не можна змінити, як пройдений шлях.

(4) *Geluk is een geladen revolver die tegen je slaap gehouden wordt en die ieder moment kan afgaan.* “Щастя – це заряджений револьвер, притиснутий до скроні і готовий будь-якої миті вистрілити” [20];

(5) *Daar hoeven we niet meer om te vechten, dat is een gelopen race.* “Про це вже на має сенсу сперечатися. Це пройдений етап” [18].

Особливістю нереферентних іменних груп, які виконують у реченні роль підмета, додатка або обставини, є те, що найчастіше вони згадуються один раз, тому для демонстрації того, як вони вживаються, і пояснення їхнього значення достатньо прикладу, який складається з одного простого речення. Оскільки предикатні іменні групи виражають оцінну семантику,

то цілком закономірно, що в пропозиції висловлювання експлікується основа цієї оцінки. Мова йде про індивідуальну думку мовця, через що вона є суб'єктивною і передбачає пояснення, чому мовець вважає саме так, а не інакше. Значення предикатної іменної групи пояснюється після неї (6, 7) або до неї (8) завдяки вживанню підрядних речень і сполучників (6), або самостійних речень і безсполучникового зв'язку (7, 8).

(6) *Hij is een gewaardeerd vertaler, want hij is precies en vriendelijk.* “Він шанований перекладач, тому що він пунктуальний і щирий” [21];

(7) *“Het is een fascinerend boek,” zei Awromele. “Het heeft snelheid, het heeft vaart, er zit humor in.”* “Це чудова книга”, – сказав Авромеле. – “Вона динамічна, має свій темп, у ній є гумор” [22];

(8) *Hij laat alle spelers wekelijks een vragenlijst invullen waarop ze moeten aangeven hoe ze zich fysiek en psychisch voelen. Deze man is een geboren Führer.* “Він змушує всіх гравців щотижня заповнювати анкету, в якій вони повинні вказувати, як вони себе фізично і психічно почувають. Цей чоловік – справжній Фюрер” [24].

Дієприкметники минулого часу, які вживаються у складі предикатних іменних груп, на морфологічному рівні зберігають свій зв'язок із вихідними дієсловами, однак на семантичному рівні зазнають суттєвих змін. У прикладах (9–16) показано вживання дієприкметників минулого часу, які походять від дієслів *organiseren* “організувати”, *sluiten* “закривати, зачиняти”, *warderen* “цінувати”, *distingeren* “відзначувати”, *begenadigen* “милувати”, *toewijden* “посвячувати”, і *baren* “народжувати”. Спільною рисою всіх дієприкметників у наступних прикладах є те, що вони не передбачають введення номінації агенса до складу іменної групи, у якій вони вживаються. Спроби експлікації агенса (x) за допомогою прийменникової групи (*door...*) призводять до некоректних у змістовому плані прикладів.

(9) *Duitsland is een *(door x) georganiseerd land. Maar niemand zal tot hem doordringen.* “Німеччина – впорядкована країна. Але нікому не вдається із ним зв'язатися” [21];

(10) *Een huis waar de pest heerst, is een *(door x) gesloten huis, zonder berichten. Bewoners mogen zich alleen na zonsondergang op straat vertonen, buren mogen niet komen helpen.* “Дім, де є чума, – це закритий дім, куди і звідки не надходять повідомлення. Мешканці можуть виходити на вулицю тільки після заходу сонця, сусіди не мають права їм допомагати” [27].

У прикладі (9) Німеччину названо впорядкованою країною. Зрозуміло, що йдеться про високий рівень організованості, властивий громадянам цієї країни зокрема і суспільству загалом. Спроби надати в реченні інформацію про те, ким або чим ця країна була впорядкована, викликають лише порушення загального змісту пропозиції і, більш того, суперечать здоровому глузду. Експлікація агенса не є можливою і в прикладі (10), хоча за інших обставин дієприкметник *gesloten* “закритий, зачинений” досить часто комбінується із прийменниковою групою, яка вказує на агенса, як в реченні (10a):

(10a) *Ze tilt de fiets de stoep op, zet deze tegen het huis op slot, vist een sleutel uit haar zak op en opent de zojuist door hem gesloten deur.* “Він підіймає велосипед на ганок, ставить його на замок, дістає ключ із кишені і відчиняє щойно зачинені ним двері” [29].

Однак, у прикладі (10) порівняно з прикладом (10a) дієприкметник *gesloten* “закритий” виступає частиною предикатної іменної групи і зазнає зміни значення. Із пропозиції висловлювання стає зрозумілим, що йдеться не про зачинений ким-небудь на ключ дім, а про особливу ситуацію, коли до зараженої будівлі заборонено наближатися.

Типові й широкоживані в сучасній нідерландській мові предикатні іменні групи з дієприкметниками, опорними одиницями яких є назви осіб. Такі дієприкметники передають рівень чиєїсь поваги до описуваного суб'єкта (*gewaardeerd* “шанований”, *gedistingeerd* “видатний”), або міру його обдарованості певними талантами і якостями (*begenadigd* “обдарований”, *geboren* “природжений”), чи захоплення тією чи іншою справою (*toegewijd*

“відданий”). Приклади (11–15) подано за ступенем збільшення частотності використання дієприкметника і зменшення вживаності дієслів, від яких вони утворені [9]. Частотність уживання дієприкметника *gewaardeerd* “шанований” і дієслова *warderen* “шанувати” приблизно однакова. Щодо дієприкметника минулого часу *geboren* “природжений”, то він є широкоживаним, а дієслово *baren* “народжувати”, від якого він походить, майже не вживається у повсякденному спілкуванні. Така зворотна залежність у використанні деяких дієприкметників порівняно з вихідними дієсловами демонструє найпоширеніший морфолого-синтаксичний спосіб словотвору дієприкметників. Від широкоживаного дієслова утворюється дієприкметник. На цьому етапі між дієсловом і похідним від нього дієприкметником зберігається чіткий семантичний зв’язок, як-от між дієсловом *warderen* “шанувати” і дієприкметником *gewaardeerd* “шанований”. З часом деякі дієприкметники змінюють своє значення і втрачають зв’язок з відповідними дієсловами. Це відбувається на тлі того, як ці дієслова поступово виходять із широкого вжитку під впливом соціокультурних чинників, тих чи інших суспільних змін. Наприклад, у дієприкметників *begenadigd* “обдарований” (буквально: “той, кому дарована милість”) і *toegewijd* “відданий” (буквально: “присвячений”) зміна значень відбулася під впливом процесів секуляризації суспільства. Вони великою мірою втратили своє релігійне навантаження, набули секулярного значення і наразі позначають найвищий ступінь вияву таланту або захоплення чимось. Цей процес відбувався на тлі виходу із широкого вжитку дієслів *begenadigen* “проявляти милість” і *toewijden* “присвячувати”, значення яких має відношення до релігійних доктрин і практик. Дієприкметник *geboren* “природжений” у прикладі (15) походить від дієслова *baren* “народжувати”. Унаслідок процесу евфемізації дієслово *baren* було витіснене сталим виразом *een kind krijgen* “отримати дитину”, який наразі вживається вдсятеро частіше, ніж відповідне дієслово. Паралельно з цим відбувався процес зміни значення похідного дієприкметника *geboren*, який, окрім свого початкового, набув і додаткового значення (“народжений” – “природжений”).

(11) *Hij is een gewaardeerd vertaler, want hij is precies en vriendelijk.* “Він шанований перекладач, тому що він пунктуальний і ввічливий” [21];

(12) *‘t Is een gedistingeerd jongmensch van ongeveer vijf en twintig die sterk naar sigaretten ruikt en geen minuut kan blijven staan of zitten zonder een dansmaat te trappelen.* “Це видатний молодий чоловік років двадцяти п’яти, який сильно пахне цигарками і хвилини не може провести у спокої, щоб не відбивати ногами танцювальний ритм” [19];

(13) *Uitstekende arbeid, uw vader is een begenadigd artiest.* “Чудова робота. Твій батько – обдарований митець” [14];

(14) *Hij was een toegewijd lezer van rouwadvertenties geworden.* “Він став відданим читачем некрологів” [12];

(15) *Ze is een geboren leider, ze neemt het initiatief. Ze gaat altijd voorop en slaapt de anderen mee.* “Вона – природжений лідер, вона завжди бере ініціативу у свої руки” [23].

Особливістю дієприкметників, які вживаються у складі предикатних іменних груп, як показують вищенаведені приклади, є те, що за своїм значенням вони найближче стоять до прикметників, а в окремих випадках (15) являють собою десемантизовані утворення на зразок інтенсифікаторів. Тому іноді досить важко, а подекуди й неможливо провести межу між ними й прикметниками. Про це свідчать наступні приклади:

(16) *Water is een ongeschikt blusmiddel hierbij, want er ontstaat erg veel stoom.* “Вода — непридатний для цього засіб пожежогасіння, тому що при цьому виділяється багато пару” [26];

(17) *Luitenant, ik vind het een hoogst ongewenste toestand dat die vent hier nog altijd in vrouwenkleren zit.* “Лейтенант, як на мене, це дуже небажана ситуація, якщо цей юнак сидітиме тут у жіночому одязі” [25].

Дієприкметники минулого часу *ongeschikt* “непридатний” і *ongewenst* “небажаний” утворені від дієслів *schikken* “пасувати, підходити” і *wensen* “бажати” і вживаються у складі предикатних іменних груп, які виконують функцію кваліфікативної номінації. Як і в інших випадках вживання дієприкметників у складі предикатних іменних груп, у прикладах (16, 17) неможливо встановити агенсів дій, позначуваних твірними дієсловами дієприкметників. Відповідно дієприкметники у (16, 17) не позначають ані дію, ані її результат, а лише ознаку. Це підтверджують деякі морфологічні особливості конструкцій. Як і прикметники, дієприкметники у прикладах (16, 17) мають заперечувальний префікс *on*. Цей префікс у нідерландській мові не може вживатися ні з дієсловами, ні з дієприкметниками, які позначають дію або її результат. Більше того, у прикладі (17) дієприкметник *ongewenst* “небажаний” поєднаний з інтенсифікатором вияву ознаки *hoogst* “дуже”, характерним теж тільки для прикметників.

Дієприкметники теперішнього часу у складі предикатних іменних груп переважно походять від дієслів на позначення психічного впливу, наприклад: *fascineren* “захоплювати”, *opwinden* “дивувати”, *betoveren* “чарувати”, *verontrusten* “тривожити” тощо.

(18) ‘Het is een **fascinerend** boek,’ zei Awromele. “Це захоплююча книга”, – сказав Авромеле” [22];

(19) *Het is een opwindend idee dat er werelden zijn die tegelijkertijd en toch onzichtbaar voor elkaar bestaan.* “Це дивовижна ідея, що є світи, які існують одночасно, але все одно залишаються одне одному невідомі” [16];

(20) *Ik keek, en het was een betoverend moment. Alsof ik voor het eerst zag wat ik al die tijd had zitten maken.* “Я звів очі, це був чарівний момент. Ніби я вперше побачив, що увесь цей час створював” [17];

(21) *Het was evenwel geen komkommernieuws. Het was een verontrustend bericht.* “Це була не безглузда новина. Це було тривожне повідомлення” [15].

Ті дієприкметники, які походять від дієслів інших семантичних класів, змінюють своє значення. Наприклад, дієприкметник *schreeuwend* “той, що кричить” походить від дієслова *schreeuwen* “кричати”, яке не належить до класу дієслів на позначення психічного впливу. Однак із наступного прикладу зрозуміло, що він змінює своє значення і характеризує згаданий вислів як занадто розповсюджений, як вияв низької культури.

(22) *“That’s not a threat. It’s a promise”. Dat is een schreeuwend cliché, dat je hoogstens nog verwacht aan te treffen in een Amerikaanse c-film. “That’s not a threat. It’s a promise”.* Це – кричуще кліше, яке можна чекати лише від американського фільму нижчого ґатунку” [31].

Широковживаними є також складні дієприкметники теперішнього часу, які утворюються в результаті поєднання іменної і дієслівної основ. До складу таких дієприкметників входить здебільшого дієслівна основа *wekken* “спричиняти, викликати” та іменна основа, яка позначає психічний стан або його зовнішні вияви. За своїм значенням і функціональними особливостями вони наближаються до дієприкметників теперішнього часу, які походять від дієслів на позначення психічного стану або впливу.

(23) *Het is een huiveringwekkende lijst van misdaden.* “Це список злочинів, який наводить на тебе жах” [25];

(24) *Het is een verbazingwekkend gerucht.* “Це чутка, яка викликає подив” [11];

(25) *Ineens staan we voor de Bewening van Christus van Rogier van der Weyden. Dat is een indrukwekkend schilderij, ik weet niet of u het kent?* “Раптово ми підійшли до “Оплакування Христа” Рогіра ван дер Вейдена. Це вражаюча картина, я не знаю, чи вона вам знайома?” [30];

(26) *Dit boek is een hartverscheurende waarschuwing.* “Ця книга – попередження, що розриває серце” [11].

Широке вживання подібних дієприкметників у складі іменних груп зумовлене тим, що їхня знакова функція пов'язана з відображенням у мові реакції мовця на актуальну для його свідомості подію і корелює з мовним узусом, який характерний для сучасного функціонування нідерландської мови.

Отже, дієприкметники теперішнього і минулого часу можуть функціонувати у складі предикатних іменних груп з актуалізатором у вигляді неозначеного артикля. Такі іменні групи виражають оцінну семантику, основа якої експлікується в пропозиції за допомогою підрядних речень і сполучників або самостійних речень і безсполучникового зв'язку.

Дієприкметники минулого часу із кваліфікативною функцією на морфологічному рівні зберігають свій зв'язок із вихідними дієсловами, однак на семантичному рівні зазнають суттєвих змін. Спільною рисою всіх дієприкметників у цій функції є те, що неможливо відтворити агенс дії, на яку вказувало твірне дієслово.

Дієприкметники теперішнього часу в цій функції переважно походять від дієслів на позначення психічного впливу. Натомість дієприкметники, які утворилися від дієслів інших семантичних класів, змінюють своє значення. Дієприкметники теперішнього часу, які входять до складу предикатних іменних груп, часто формуються в результаті поєднання іменної і дієслівної основ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека / Нина Давыдовна Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 896 с.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Шарль Балли. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1955. – 416 с.
3. Падучева Е. В. Высказывание и его соотносительность с действительностью / Елена Викторовна Падучева. – М. : Наука, 1985. – 272 с.
4. Падучева Е. В. Динамические модели в семантике лексики / Елена Викторовна Падучева. – М. : Языки славянских культур, 2004. – 607 с.
5. Селиверстова О. Н. Опыт семантического анализа слов типа все и типа кто-нибудь / Ольга Николаевна Селиверстова // Вопросы языкознания. – 1964. – № 4. – С. 80–90.
6. Строссон П. О референции / Питер Строссон // Новое в зарубежной лингвистике / [ред. Н. Д. Арутюнова]. – М. : Радуга, 1982. – Вып. 13. Логика и лингвистика (проблемы референции). – С. 55–87.
7. Mill J. S. A System of Logic / John Stuart Mill. – London : J. V. Parker, 1851. – 593 p.
8. Fregge G. Über Sinn und Bedeutung / Gottlob Fregge // Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik, 1851. – Bd. 25–50.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

9. A frequency dictionary of Dutch / [red. C. Tiberius]. – London : Taylor & Amp; Francis Ltd, 2013. – 320 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

10. Abdolah K. De boodschapper / Kader Abdolah. – Amsterdam: De Geus, 2008. – 264 p.
11. Abdolah K. De koran / Kader Abdolah. – Amsterdam: De Geus, 2011. – 382 p.
12. Campert R. Een liefde in paradijs / Remco Campert. – Amsterdam : De Bezige Bij, 2004. – 160 p.
13. Carmiggelt S. Een stoet van dwergen / Simon Carmiggelt. – Amsterdam : Querido's Uitgeverij, 1961. – 144 p.

14. Claus H. Het verdriet van België / Hugo Claus. – Amsterdam : De Bezige Bij, 1983. – 715 p.
15. Comrij G. Lof der Simpelheid / Gerrit Komrij. – Amsterdam : Singel pockets, 1995. – 187 p.
16. Dorrestein R. Echt sexy / Renate Dorrestein. – Amsterdam : Uitgeverij Contact, 2007. – 221 p.
17. Dorrestein R. Een serke man / Renate Dorrestein. – Amsterdam : Pandora, 2004. – 284 p.
18. Dorrestein R. Zolang er leven is / Renate Dorrestein. – Amsterdam : Uitgeverij Contact, 2004. – 319 p.
19. Elsschot W Kaas / Willem Elsschot. – Amsterdam : Polak en van Gennep, 2009. – 148 p.
20. Giphart R. Phileine zegt sorry / Ronald Giphart. – Amsterdam : Muntinga, 2001. – 263 p.
21. Grunberg A. De Asielzoeker / Arnon Grunberg. – Amsterdam : Nijgh en Van Ditmaar, 2003. – 256 p.
22. Grunberg A. De Joodse Messias / Arnon Grunberg. – Amsterdam : Vassallucci, 2004. – 495 p.
23. Grunberg A. Tirza / Arnon Grunberg. – Amsterdam : Nijgh en Van Ditmaar, 2010. – 460 p.
24. Grunberg A. Voetnoot / Arnon Grunberg. – Amsterdam : Nijgh en Van Ditmaar, 2011. – 252 p.
25. Hermans W. F. De donkere kamer van Damocles / Willem Frederik Hermans. – Amsterdam : Uitgeverij G.A. Van Oorschot B. V., 2012. – 318 p.
26. Kleinkoerkamp F. Brandveilige tips / Frank Kleinkoerkamp. – Amsterdam : Paleen, 2011. – 115 p.
27. Moor de M. De schilder en het meisje / Margriet de Moor. – Amsterdam : De Bezige Bij, 2010. – 304 p.
28. Reve G. De avonden / Gerard Reve. – Amsterdam : De Bezige Bij, 2002. – 287 p.
28. Schonberger E. Vuursteens Vleugels / Elmer Schonberger. – Amsterdam : J.M. Meulenhoff, 2011. – 276 p.
29. Wolkers J. Zomerhitte / Jan Wolkers. – Amsterdam : De Bezige Bij, 2008. – 122 p.
30. Zwagerman J. Transito / Joost Zwagerman. – Amsterdam: Singel Uitgeverijen, 2006. – 360 p.

Дата надходження до редакції 29.11.2015